

Concept toespraak S. Potters 4-mei herdenking Helmond (concept II)

Goedenavond allemaal,

Het is 6 mei 1945.

Langs een stoffige weg in Duitsland ligt een man onder een wit laken.

Het is Willy Rooijackers uit Helmond.

Pas 22 jaar oud.

Hoe hard hij ook geprobeerd heeft te overleven: zijn ademhaling is gestopt.

Zijn lichaam kon niet meer.

Samen met honderden anderen werd hij voortgedreven op een dodenmars.

Ze kregen geen voedsel, geen rust, er was geen ontsnappen aan.

En terwijl Helmond het feest van de bevrijding vierde, werd de oorlog hem te zwaar.

Daar, onder dat witte laken, eindigde zijn strijd.

Vanavond staan we hier in stilte samen.

Een stilte waarin wij *alle* Helmonders herdenken die hun leven verloren in de Tweede Wereldoorlog.

Een stilte waarin wij *iedereen* herdenken die het leven verloor in die verschrikkelijke oorlog, in latere oorlogen en tijdens vredesmissies waar ook ter wereld.

Mensen zoals Willy Rooijackers, met dromen en verlangens.

Mensen die ergens voor *stonden*.

Willy had een ontheffing voor de Arbeitseinsatz, maar werd toch opgepakt.

Opgepakt en verraden door een bekende, iemand die ook uit Helmond kwam.

Dat bezegelde zijn lot.

Hij kwam in een concentratiekamp terecht en moest zwaar werk doen.

Onder de meest erbarmelijke omstandigheden

Terwijl hij nauwelijks te eten kreeg.

Hij *bleef* hij zich verzetten tegen de uitputting en de dood.

Maar zijn lichaam raakte uitgemergeld.

Hij werd te zwak voor de lange mars die hij moest maken.

Zo werd zijn toekomst hem ontnomen.

Wat moet er door zijn moeder zijn gegaan, toen zij na de oorlog geconfronteerd werd met de man die haar zoon verraden had?

Hoe leef je verder met het besef dat iemand uit je eigen stad, misschien zelfs uit je eigen straat, heeft bijgedragen aan de dood van je kind?

Wat *doet* dat met een mens?

Wat doet dat met een *gemeenschap*?

De oorlog heeft diepe sporen nagelaten in Helmond.

Niet alleen door de levens die verloren gingen, maar ook in de harten van degenen die achterbleven.

Het vertrouwen in elkaar, de samenhang in de stad, de manier waarop mensen naar elkaar keken: *alles* werd geraakt.

Tegelijkertijd waren er ook Helmonders die hun leven riskeerden om anderen te helpen.

Mensen die onderduikers in huis namen, voedsel brachten en valse papieren regelden.

Mensen die kozen voor menselijkheid, ondanks het gevaar voor hen zelf.

Ook *dat* is een deel van onze geschiedenis.

En ook *dat* mogen we nooit vergeten.

Het verhaal van Willy Rooijackers heeft een belangrijke boodschap voor ons allemaal.

Oorlog dwingt mensen tot keuzes.

De keuze tussen helpen en verraden.

De keuze tussen menselijkheid en onverschilligheid.

De keuze tussen goed en kwaad.

De keuze tussen ergens voor *stáán* en kiezen voor je eigen veiligheid.

De Tweede Wereldoorlog oorlog ligt inmiddels bijna 80 jaar achter ons.

Maar de lessen blijven actueel.

We zien de wereld om ons heen veranderen.
We horen de verhalen van oorlogen elders – niet eens zo ver van ons vandaan.
We zien hoe kwetsbaar democratische rechtstaten zijn.
We merken de spanningen die dit teweegbrengt in onze *eigen* samenleving.
En we ervaren dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn.

Hoe zorgen we ervoor, dat we elkaar blijven zien als mensen?
Hoe zorgen we ervoor, dat we in gesprek blijven, zelfs als we het niet eens zijn met elkaar?
Hoe zorgen we ervoor, dat niemand zich gedwongen voelt om een keuze te maken tussen overleven en verraden?

Vrijheid vraagt iets van ons allemaal.
Vrijheid vraagt van ons dat we ons uitspreken wanneer onze *rechtstaat* onder druk komt te staan.
Dat we ons uitspreken wanneer onze *democratische waarden* onder druk komen te staan.
De democratische waarden en de rechtstaat waar zoveel mensen hun leven voor hebben gegeven.
In de Tweede Wereldoorlog en daarna.

Vrijheid vraagt om begrip.
Om mildheid.
Om moed.
De moed om voor elkaar op te komen.
De moed om niet weg te kijken als er onrecht is.
En de moed om een stap naar voren te zetten – in verbinding met elkaar.
Hier - in Helmond, in Nederland en in Europa.
Om samen te verdedigen wat het verdedigen meer dan wat ook, waard is!

Ik wéét dat we die moed kunnen opbrengen.
Dat we die verbinding met elkaar kunnen zoeken en vinden.
We hebben al zo vaak laten zien, dat we op ons best zijn als er een crisis is of dreigt.
Hier - in Helmond, in Nederland, in Europa.

Vanavond noemen we de namen van de Helmonders die vielen.
Achter iedere naam schuilt een leven, een verhaal, een verdriet dat door generaties heen wordt gevoeld.
Zij gaven hun leven voor *onze* vrijheid.
Voor onze democratische rechtstaat.
Daarom mogen we hun verhalen nooit vergeten!
Laten we ze *blijven* doorvertellen - aan onze kinderen, aan de volgende generaties.
Laten we in de stilte van vandaag aan hen denken.
Aan mensen als Willy Rooijakkers, aan eenieder die zich durfde uit te spreken tegen wat niet klopte.
Laat hun verhalen voortleven.
In ons.
In Helmond.
In iedere keer dat wij ervoor kiezen om ons uit te spreken voor onze democratische waarden.
In iedere keer dat wij kiezen voor medemenselijkheid in plaats van haat en onverschilligheid.

Dank u wel.